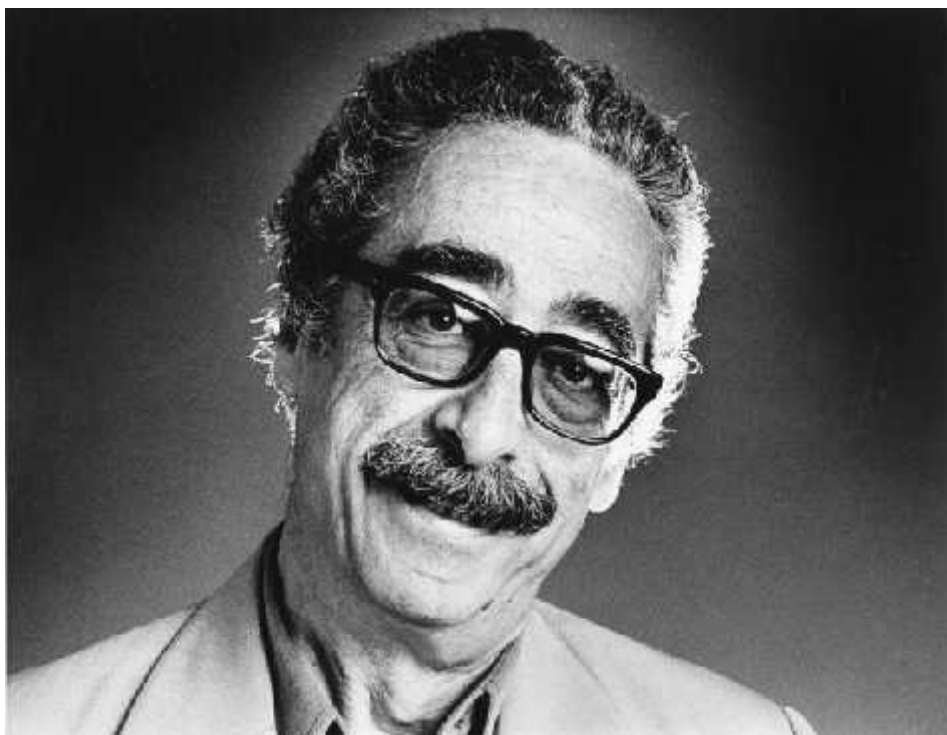

MATINAL LITERÀRIA 2015

Pedrolo i Ovidi, dos rebels amb causa

MANUEL DE PEDROLO i OVIDI MONTLLOR

(Recorregut per la vida i l'obra de dos homes compromesos)

ORDAL – PUIG D'AGULLES
SEAS 20 de desembre de 2015

Manuel de Pedrolo i Molina neix a l'Aranyó (la Segarra), l'any 1918, en una família de propietaris rurals procedents de Cervera que s'havia traslladat a l'Aranyó per dificultats econòmiques en la gestió de les seves terres. Passa la infantesa a Tàrrrega, on el seu pare era el president d'Acció Catalana, i estudia el batxillerat a l'escola dels escolapis. Des de petit es converteix en un gran devorador de llibres, sobretot els de la biblioteca del seu pare, on troba molta literatura espanyola amb obres de Pío Baroja i Valle Inclán.

El 1935, es trasllada a Barcelona, i ingressa a l'Institut Balmes amb l'objectiu d'acabar el batxillerat. La seva intenció és fer la carrera de metge, però amb l'esclat de la guerra civil espanyola, s'afilia a la CNT i treballa de mestre a la població de Fígols de les Mines. Però no pot defugir la guerra: pertany a la branca d'artilleria de l'Exèrcit Popular i va als fronts de Falset, Figueres i Barcelona, ciutat on finalment es queda. Però el tornen a mobilitzar, aquesta vegada amb destinació a Valladolid on escriu la seva primera novel·la, inèdita i qualificada per ell mateix "de molt dolenta". Des del primer moment escriu en català, llengua que manté en tota la seva prolífica obra, malgrat la censura que pateix i les dificultats per publicar que té en els primers anys. De tota manera, aconsegueix, gràcies a la seva constància i capacitat de creació, ser el narrador més llegit de la postguerra, a pesar que aquest reconeixement popular no coincideix immediatament amb els dels cercles literaris i molt menys universitaris.

Un cop llicenciat del servei militar de postguerra a Valladolid, pot tornar a Catalunya, primer a Tàrrrega i, finalment, de nou a Barcelona. Entre altres feines, treballa per a una agència d'assegurances i també per a una agència de publicitat, a més de fer d'investigador privat, ocupació que sovint s'ha relacionat amb algunes de les seves novel·les policíiques i que ell desmenteix, atès que s'havia dedicat només a fer informes sense cap importància, segons les seves paraules.

El 1946, ja casat i establert definitivament a Barcelona, comença a escriure amb regularitat. Canvia novament de feina, fa d'assessor literari, traductor, corrector de textos i altres feines editorials. Malgrat tot, continua vivint aïllat dels cercles literaris catalans de la postguerra. L'any 1949 publica el seu primer llibre: *Ésser en el món*, un poemari editat per Torrell de Reus que passa completament desapercbut. El fet de col·laborar a la revista *Ariel* li permet entrar en contacte amb altres escriptors. El 1953 publica el recull de contes: *El premi literari i més coses*. Amb la novel·la *Estrictament personal* guanya el premi Joanot Martorell 1954, el mateix any que comença un intens període com a dramaturg i que tanca voluntàriament, després d'una fecunda producció, a finals de la dècada dels anys setanta.

Es pot ben dir que durant més de quaranta anys **Pedrolo** no para mai d'escriure i de publicar. Prova tots els gèneres: poesia, teatre, novel·la, assaig... La seva bibliografia de creació arriba a superar el centenar de títols. Però on el seu treball sobresurt, en qualitat i en quantitat, és en la novel·la, amb l'explotació dels temes propis del novel·lista: la solitud, la incomunicació, la vida sense sentit... Els recursos que utilitza són sempre variats, així com les tècniques: psicologia, simbolisme, policíica... Per circumstàncies editorials i de difusió audiovisual i per la seva incorporació com a lectura a l'ensenyament, la seva obra més llegida, i també la més venuda, ha estat, i ho continua sent, ***Mecanoscrit del segon origen***.

La seva obra és equidistant als dos corrents que van marcar la narrativa mundial de la postguerra: el conductisme i l'existencialisme. L'element transcendent, de vegades, l'empeny cap al simbolisme, com és ara a *Totes les bèsties de càrrega*, considerada una de les millors novel·les del corpus pedrolà, on narra l'opressió d'un poble aclaparat per una burocràcia inhumana i absurda en contrast amb una voluntat de supervivència. En d'altres ocasions, el testimoniatge li exigeix escriure sobre temes socials on la lluita per sobreviure ocupa tot el temps dels homes com es pot evidenciar a *Si són roses floriran*.

A pesar de la seva prolífica creació, el ritme de publicacions no sempre respon a la seva oferta, sobretot perquè, a causa de la censura, moltes de les seves novel·les no poden ser publicades en el mateix moment que les escriu. Així, per exemple, novel·les escrites l'any 1952, com *Cendra per Martina*, no es publica fins al 1967.

A partir de 1963, va començar un cicle ambiciós pel seu plantejament. Es tracta de la sèrie inacabada **Temps Obert**, de la qual escriu onze novel·les, amb un mateix personatge de protagonista, Daniel Bastida, un símbol de les possibilitats infinites de realització que té cada persona i que un fet fortuït pot despertar. El cicle dóna fins a nou possibilitats diferents, a partir que un fet conflictiu —un bombardeig— modifica una mateixa situació original, que Pedrolo desenvolupa en les novel·les *Un camí amb Eva*, *Se'n va un estrany*, *Falgueres informa*, *Situació analítica*, *Des d'uns ulls de dona*, *Unes mans plenes de sol*, *L'ordenació dels maons*, *No en tenim prou amb la primavera* i *Pols noves de runes velles*, que conformen el 'primer llibre'. El 'segon llibre' incomplet, parteix de la novel·la *Un camí amb Eva* i de la segona situació conflictiva que es bifurca en dues novel·les: *Cartes a Jones Street* i "*Conjectures*", de *Daniel Bastida*.

Atret per la novel·la de gènere policíac, tot i que no s'hi dedica especialment com a autor, acaba dirigint la col·lecció *La Cua de Palla*, d'Edicions 62, una col·lecció que reuneix els mestres del gènere com Hammett, Chandler o Simenon i que compta amb traductors com Joan Oliver o Maria Aurèlia Capmany. És un impulsor del gènere en català amb la intenció i la confiança que aquesta branca editorial faria guanyar lectors en català.

També **el conte** és destacable en la seva producció, tot i que no tan extens com la novel·la. Col·laborar com a **articulista** en nombroses publicacions de l'època i tradueix al català molts dels autors anglosaxons de més prestigi com William Faulkner, John Dos Passos o Henry Miller. **Pedrolo** té una gran influència sobre determinats sectors de la societat dels setanta i vuitanta, no solament com a escriptor sinó també com a **personatge públic**, per la seva exemplar i insubornable actitud cívica i crítica a la vegada amb el desenvolupament polític dels partits catalans. Sempre es declara independentista i recull aquesta idea en nombrosos dels seus articles. La seva integritat moral i el seu catalanisme mai no es contradiu.

La seva immensa feina com a escriptor es veu recompensada en diferents ocasions amb **premis literaris** com el Víctor Català, el Sant Jordi o el Prudenci Bertrana. El 1979 és guardonat amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. És també soci de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, que durant sis anys, del 1984 al 1989, convoca el premi 'Mecanoscrit' adreçat a escriptors joves.

El 26 de juny de 1990, a causa d'un càncer, **Manuel de Pedrolo** mor a la ciutat de Barcelona.

MANUEL DE PEDROLO

ANTOLOGIA DE TEXTOS

A. Home íntegre i compromès

1. *'Per l'únic que val la pena lluitar és per les utopies. Allò que avui dia és utopia, potser no ho serà el dia de demà. De tota manera, no tenim res més. Som catalans; som ciutadans dels Països Catalans. Si ens deixem perdre això, ho perdem tot com a comunitat. Som un poble colonitzat. No podem desfer-nos de la colonització sense la independència.'* intervenció l'any 1983 al programa d'entrevistes que conduïa en Joaquim Maria Puyal, anomenat 'Vostè pregunta'

2. Article recollit en el volum *A casa amb papers falsos*. Llibres a l'abast, desembre **1981**

No oblidem mai que l'alliberament de l'home passa per l'alliberament dels pobles; ningú no pot ser lliure si se l'encadena a una altra comunitat que, per si fos poc, no tolera que sigui com és i el força, amb pressions o amb prohibicions, a abjurar la seva cultura.

3. *Avui*, 12 d'agost **1988**

Un cos és viu mentre no ha emmudit tots els seus òrgans, mentre no s'ha paralitzat totes les seves funcions i no són aquestes funcions paralitzades que compten, sinó les que encara es troben en actiu i fan possible la recuperació de l'organisme. Catalunya, un cos malalt i que de generació en generació l'espanyolisme ha procurat agreujar per tal d'aprofitar-ne les despulles, té i tindrà sempre pel cap baix un òrgan sa mentre hi hagi independentistes. Són el pols que encara bat.

4. **Manifest dels PPCC** per M de Pedrolo al *Diari de Barcelona* 30 maig **1981**

Catalans!

D'un fons obscur de la història ve la nostra història col•lectiva, en un moment de l'aventura humana, fa més d'un mil•lenari, brollà l'espurna d'una llengua, d'una cultura, que, de primer balbucejant com un infant que neix, a poc a poc s'abrandava cap al seu afermament. Seríem terra de mar que acull navilis i naufragis i terra de terra per la qual entraria altra gent amb fal•leres d'aigua i de sol, tots plegats forjaríem una nació i segles amunt, entre tempestes i xàfecs, la conservariem a desgrat dels tristos fossers que, quan no podem enterrar-la, l'empenyem a la clandestinitat. Sense això, avui no seríem aquí, no ens reuniríem en un dia de focs, que, travessant fronteres amb que han volgut separar-nos, s'allarguen i s'ajunten arreu dels Països Catalans.

Gent a les Illes, del País Valencià, de la Catalunya Nord i de la Catalunya Sud les encenen a les viles, a les ciutats, amb el caliu que jorn a jorn i d'any en any els fa conscients de la seva catalanitat, d'aquest ordre de ser en el món que cap allau forastera, cap poder hostil al nostre país no podrà anorrear si entre nosaltres, en cadascú de nosaltres, perdura, com una flama que l'amor alimenta, el sentit d'una identitat que ens fa germans.

En aquest fogar fet d'escorces, de fullams i de branques que s'ablamen en el solstici d'estiu, quan la vida retorna i escalfa, cremarem papers i pergamins, lleis i reglaments que, en negar-nos fins i tot el nom, volen convertir-nos en vassalls o en presa d'aquells que es nodreixen d'espolis, però el foc també té una dimensió purificadora dins nostre, i és així que volem que cremi des de sempre cap a sempre, alliberant-nos de les escòries que deixen les grans marees dels pobles invasors, restituint-nos la voluntat de refusar, en qualsevol instant del nostre esdevenir, paraules seductores o amenaces. Volem la pau i el nostre patrimoni.

El foc, catalans, quin símbol més bell i més clar per a tots aquells que s'han compromès a combatre l'ombra. Al seu entorn, en aquesta Festa Nacional dels Països Catalans, refermarem allò que en el nostre cor i en la nostra pensa és l'esperança i anhel de cada dia. La nit ja dura massa, i som gent que estimem la llum.

La nostra fita és ser lliures!

5. Sobre LITERATURA:

[...] no crec en una literatura recreativa que no compromet ni l'autor ni el lector. Hi ha un compromís, indefugible, de cada home amb ell mateix, i el novel·lista té el deure de posar-ho en relleu. [...] La història de la humanitat comença, precisament, amb una rebel·lió. Seria bo de no oblidar-ho. [...] "Enquesta als escriptors catalans: narradors", Serra d'Or, núm. 6, juny de 1961

B. Conseqüències: la censura implacable

Pedrolo mateix parla del segrest i del posterior processament d'Un amor fora ciutat a diferents cartes:

A Jordi Arbonès, 25 de setembre de 1970

"(...) tant l'editor com jo fórem cridats al Palau de Justícia a declarar. Ell ja no hi va haver de tornar més, però jo sí, i moltes vegades, car va resultar que s'incoava "auto" contra la meva persona, en lloc de procedir contra l'editor com és habitual en aquests casos. (...) Sembla impensable que el TOP hagi d'entendre en el cas d'una novel·la denunciada per la seva immoralitat i no per qüestions polítiques, però hi ha moltes altres coses que són impensables i, això no obstant, tenen lloc en aquest país. No vull dir res del silenci absolut amb què ha estat acollida la notícia del meu processament; ningú no s'ha atrevit a fer-hi cap al·lusió, a intentar res per tal de crear un cert clima de solidaritat, cap organisme "operant" no m'ha ofert els seus serveis, assessorament o ajut, res de llevat de les naturals cartes de simpatia d'alguns amics i col·legues als quals, per això mateix, he d'estar més agraït. En fi, suposo, vull suposar, que tot plegat forma part de la desesma general del país."

Pedrolo critica l'isolament al que és sotmès i el silenci de la premsa. Com li diu a l'amic Ferran de Pol:

"Vull dir: el primer autor processat per haver publicat un llibre que complí amb els requisits que demana la llei; fins ara, si de cas, sempre s'havia perseguit l'editor. Però es veu que a la censura li interessava de passar comptes amb mi. Les meves diguem-ne relacions amb aquesta gent mai no han estat bones, però darrerament encara han empitjorat. M'ho prohibeixen pràcticament tot... És curiós com la mateixa premsa que, fora, aireja amb tanta satisfacció els maldecaps dels escriptors soviètics que s'enfronten amb llur règim, no es preocupi ni poc ni gaire dels literats catalans sotmesos a tota mena de limitacions..."⁷

A la mateixa carta afirma:

"Ja et deus haver adonat que els diaris, a través dels quals es podria crear un estat d'opinió, s'han limitat a facilitar la notícia pelada del processament –i això, encara, perquè l'editor insistí. D'una banda, es comprèn; de l'altra, però, fa una mica estrany que ningú no aprofiti aquest fet nou: un autor que és processat per la publicació d'un llibre. Perquè em penso que sóc el primer..."

"Malgrat les dificultats de censura [...] escriure és la meva gran passió [...]. El que sap més greu de tot això és que t'ho talla una persona que potser ni té idea del que fa. [...] vaig preguntar-me si no valdria més no dur els llibres a censura [...] i, en fi, penses que no hi hauria com presentar com més llibres millor [...]. Pel nombre i perquè els acostumaràs a un cert to que ara els sorprèn."

Del llibre, *Si em pregunten, responc*, 1973

C. Textos literaris

Avui es parla de mi (1953), Edicions 62, 1966.

Novel·la amb elements autobiogràfics. Rellevant és el tema de la mort i l'angoixa existencial.

“El cor em feia mal. Moltes nits, en la fosca, el sentia desbocat, gairebé aliè a força de precipitar-se. Però era meu, sabia que era meu. I això m'angoixava. Sabia que era el meu òrgan dèbil.[...] Es precipita, es precipita en una cursa que s'accelera a mesura que els meus pensaments el fuetegen.”

“[...] La mort, aleshores, la idea de la mort, em penetra. Penso que aquesta víscera traïdora pot rebentar. Puc morir abans d'adonar-me'n [...] Imagino la terra sense mi. Imagino el meu cos mort. El meu cadàver que no veuré. L'angoixa em penetra...”

“[...] Què hi ha? Jo mancat de vida, jo sense amor ni dol, jo sense jo... No sé què pensar, no sé com pensar-ho. La meua absència. La terra mancada de mi... Però res no em necessita. Podria no haver viscut. Tot seguirà com cada dia...”

Totes les bèsties de càrrega, (1967)

“La pacient reposa amb el cap decantat a l'esquerra, en una posició forçada, té els ulls tancats i pràcticament no respira. Un drap mig li amaga la cara, perquè ha anat relliscant per la carn cendrosa i exsangüe, i ell només pot veure el nas, les galtes xuclades, una orel·la que coneix...

Amb un gest violent i decidit, arrabassa el drap i el rebrega entre els dits mentre la sobtada revelació es confirma: aquells són els seus llavis, els llavis que tantes vegades l'han besat.

-La mare... -bleixa, i tot seguit, amb tota la força dels seus pulmons, crida:- Assassins!

Unes mans li subjecten els braços per darrera quan anava a aixecar-los contra el cirurgià que retrocedeix. Són els dos homes que s'han perdut la citació, més forts que ell, més cruels, però ara l'anima una ràbia sorda i tan carnissera com l'obra d'aquells tres botxins que han destrossat la mare. Lluita, doncs, es tomba, esgrimeix un puny que algú li bloqueja abans de caure sobre la cara.

-Assassins! -repeteix.

Sent el genoll que li colpeja els testicles i es doblega endavant, a punt de caure, a punt de desmaiar-se, però encara es redreça, aconsegueix de desfer-se d'unes mans que li lliguen el múscle, i ara fa carn, el puny ensopega amb una resistència dura que peta i que xiscla mentre tota la mà se li omple de sang.

Cal que l'altre repeteixi el cop baix, que el de l'uniforme li etzibi un objecte dolorós contra la closca que sembla rebentar, que l'home a qui acaba de partir el nas oblidi el seu dolor per martellejar-li la cara. Aleshores les cames li cedeixen, tot el cos se li remulla en una suor freda que el xopa com si fos un tros d'aquestes gases que l'ajudant de la pala ha amuntegat al llindar de la porta, però mentre l'arrosseguen cap a fora encara troba veu per a anar repetint:

-Assassins, assassins...”

Un amor fora ciutat (1959)

L'argument del llibre gira al voltant de l'amor homosexual, un tema tabú per a la censura. Som als anys 50 i a Espanya l'homosexualitat és un delictes. Pedrolo presenta una realitat: el matrimoni com una tapadora i la profunda infelicitat que es produïa en totes dues parts.

El **ensor** elogia el valor literari de l'obra, però diu:

"...un grave aspecte de peligrosidad social por cuanto que en el fondo no sólo se disculpa, o mejor, se exculpa el homosexualismo, sino que lejos de presentarnos el pecado contra natura como objeto de horror y de execración, viene a afirmarse por el protagonista, que es el homosexual, que tal anormalidad responde a una tendencia irreprimible de la que es casi imposible evadirse, y que por tanto el verdadero homosexual, que no puede confundirse con el "marica", pues por el contrario afirma siempre su virilidad, es más digno de compasión misericordiosa que de execración..., consideramos a esta de gravemente peligrosa y en todo caso como atentatoria a la moral pública, conforme a la reiterada jurisprudencia del Tribunal Supremo sobre el homosexualismo...."

Mecanoscrit

Quadern de la sortida i de la conservació [TT/3]

(6) I a darreres hores de la tarda, encara amb llum de dia, van aturar-se a fer nit en un xalet, a dos o tres-cents metres d'una gasolinera en la qual acabaven de renovar llur provisió de carburant. Era una construcció baixa, gairebé intacta, puix que només havia perdut part de la teulada i un tros de paret, i devia pertànyer a gent de ciutat que normalment no hi vivien. Hi havia una llar de foc i la van encendre, sense que calgués, potser per sentir-se més acompanyats o per tenir una mica de claror; ara ja feia temps que les piles s'havien passat.

Després de sopar, en Dídac va dir tot d'una:

-Quants anys et sembla que tardarà a haver-hi tanta gent com hi havia abans, al món?

-Si no queda ningú més, molts; milers i milers.

-I se'n recordaran, llavors, de nosaltres?

-Potser no. Per què ho preguntes?

-No ho sé; és que m'agradaria.

-Dídac i Alba... Com Adam i Eva, oi?

-Sí. No seria bonic?

-Sí, sí que ho seria.

I es va quedar somniosa.

D. Pedrolo poeta

```

                LLIBERTAT
                  B
    PAS DEL TEMPS
      L           U
      I           R
      E           E
      M           D
      A           I
      C           M
      I           T
M      I          SOLITUD
INCOMUNICACIÓ
  R
  T
                L
                A
                V
                I
                D
                A
```

"Potser

Mentre m'enduc veles i arbres pensaré i cada pensament, davallant la nit, serà una espera.

Hi ha quelcom que m'espera i no ho sé; d'aquesta pruija no sé, arenes i terres altes o bressols ingenus del mar, quins camins restaran.

Què faré d'aquella espera entre brises i orgulls, o què faré de mi, perdut en la remor inerta dels meus somnis, no ho sé.

Potser algú parlarà per mi i dirà de què és fet el meu silenci, o potser jo mateix, un altre dia, rebentaré aquestes reixes. Potser."

"Potser" de *Reixes a través* (Poemes, 1944 i 1952), *Obra poètica completa*, I, Pagès Editors, 1996

"Això és la ciutat,
aquest banc on s'asseu una vella cansada,
aquest arbre que es menja una xarxa de fils,
aquest pati on remenen els gossos,
una plaça on badalla un toll d'aigua,
la barraca on dormen els manobres
"aquest tumor que ens rebenta i segrega,
aquest nus que us escanya,
un dolor que s'aprima en la pell
i en silenci i per sempre t'estima..."

Res d'essencial no és escrit a les guies
ja ho veieu.

Simplement sobre la terra, (1950), obra que va rebre l'any 1954 el Premi Joan Maragall a Mèxic.

OVIDI MONTLLOR, poeta, cantant, actor i lluitador cultural.

Ovidi Montllor i Mengual va néixer a Alcoi el 1942. Fill d'una família de classe obrera de l'Alcoi de postguerra, era el més gran de tres germans. De caràcter malaltís, aprofitava per a llegir les obres que el seu oncle li havia deixat en exiliar-se. Encara no havia complert 12 anys quan va haver de deixar l'escola per les necessitats econòmiques familiars. S'hagué d'espavilar en el món laboral treballant en oficis molt diversos. Des dels primers anys, l'Ovidi, tal i com li deien els seus amics, pren consciència de les greus desigualtats que havia portat la guerra civil, i ja el 1959 ingressa al Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC). Sempre fou una persona compromesa amb la classe treballadora i amb la defensa de les llibertats del poble. Defensor de la llengua i la cultura del seu país. Va destacar aviat com a actor, formant part des del 1961 del Grup Teatral *La Cazuela* d'Alcoi. Aquesta primera experiència li serveix com a trampolí per a viatjar a Barcelona on formarà part de diverses companyies teatrals a partir de l'any 1964. El trobem al grup *Pipironda* o amb el CICF, fent *Les noces de Fígaro*. Més tard s'integra a les companyies d'Adrià Gual i Núria Espert.

Durant els primers anys a Barcelona, Ovidi Montllor comença la seva carrera com a cantant, primer posant música a temes de Salvador Espriu, Vicent Andrés Estellés i Joan Salvat-Papasseit, entre molts altres autors; després va escriure les seves pròpies lletres, tot i que mai va deixar de costat les enormes possibilitats que li oferia la poesia catalana. L'any 1968 va enregistrar el seu primer disc, *La fera ferotge*, una crítica a l'obsessió per l'ordre del franquisme, la lluita desigual de l'antifranquisme i la passivitat de les classes mitjanes. Aquest disc el vinculà amb la Nova cançó i inicià diversos concerts amb Toti Soler. El 1975 va cantar per primera vegada a l'Olympia de París. Com a cantant, va editar una dotzena de discos i va convertir la poesia en una arma de transformació social o de conscienciació en els moments difícils del franquisme i de la Transició. Va representar una de les veus més crítiques de la cançó catalana que va ser silenciada als anys vuitanta quan la transició ja havia creat el nou règim 'demòcrata' i no podia tolerar la protesta ni la crítica del sistema.

El 1974, la seua carrera com a cantautor i actor de teatre va fer un gir cap al cinema gràcies a la proposta de Francesc Betriu per participar en el film *Furia española*. I un any després participà a *Furtivos*, dirigida per José Luis Borau, una pel·lícula que va haver de lluitar contra la censura i que aconseguí un gran èxit entre el públic i la crítica. Un xic més tard, el 1979, participa a *La verdad sobre el caso Savolta*, un film que va marcar l'abans i el després del cinema d'aquells anys. A partir d'aleshores es va convertir en un rostre habitual a les pel·lícules de qualitat, destacant la seva adscripció a un cinema compromès, amb el qual no sempre resultava fàcil obtenir l'aprovació d'un poder polític i militar en plena transició: *La portentosa vida del padre Vicente*, de Carles Mira (1978). També s'ha de recordar *El llarg hivern*, de Jaume Camino (1991), on va fer una de les seves millors interpretacions de les més de quaranta pel·lícules en què va participar. De fet, es va convertir en un dels actors fonamentals de la Transició, representant habitualment el paper de personatges complexos i traumàtics. Com a actor, va participar en 46 pel·lícules, tanmateix, la seua carrera dins del cinema sembla no haver rebut el reconeixement que mereixia.

Com a escriptor, destaquen les seves lletres que ben sovint esdevenen poemes d'una qualitat molt destacable. Va escriure gairebé 400 poemes. En va publicar dos reculls amb la literatura com a eix: *Poemes i cançons*, el 1978, i *Poemes i dibuixos*, el 1985. Elogiat i prologat per grans escriptors catalans, entre ells Joan Fuster i Montserrat Roig.

Ovidi Montllor, l'Ovidi, va morir a Barcelona el març del 1995, a conseqüència d'un càncer d'esòfag. Cinc mesos abans, Alcoi -el seu poble natal- li havia tributat un emotiu homenatge. Les seues cendres reposen al cenotafi de personatges il·lustres del cementiri d'Alcoi. Certament, potser contagiats per la celeritat d'aquella època de canvis, va deixar-nos massa d'hora, i ens va privar de la seva innegable capacitat artística i musical.

Al llarg dels anys, se li han fet arreu diferents homenatges, entre els que cal destacar el del 15 de maig de 2006 al Palau de la Música Catalana o el 10 de març de 2013, coincidint amb el divuitè aniversari de la seva mort, que la ciutat d'Alcoi va organitzar una sèrie d'actes entre els quals destaquen el canvi de nom del passeig Viaducte pel d'Ovidi Montllor, la instal·lació d'una placa a la casa on va néixer, i la inauguració d'una escultura de cinc metres d'alçada feta pel seu amic Antoni Miró anomenada *Faré vacances*. Enguany 2015, en ocasió del 20è aniversari de la seva mort, ha estat editat un CD de recull de les seves cançons, amb el nom de *20 anys de vacances / 20 cançons* i es proposa *L'Ovidi: el making of de la pel·lícula que mai es va fer*, un documental de ficció que explica la seva vida, interpretada per Eduard Fernández.

Ovidi rebent la medalla de la ciutat d'Alcoi

Discografia

J	La fera ferotge 1968	Estellés . Actualment reeditat i digitalitzat
J	Gola seca 1969	per Picap 2008)
J	Sol d'estiu 1971	J Dies i hores de la nova cançó 1978
J	Un entre tants... 1972	J Bon vent i barca nova 1978
J	Crònica d'un temps 1973	J Ovidi Montllor diu Coral romput 1979
J	A Alcoi 1974 (reeditat i digitalitzat	J 4-02-42 1980
	per Picap 2008)	J Junts 1981
J	Salvat Papasseit per Ovidi	J Temps i cançons. 1976-1981 1981
	Montllor 1975 (reeditat i digitalitzat	J 20 anys de cançó al País Valencià 1981
	per Picap 2007)	J Quart creixent 1990
J	Ovidi Montllor a l'Olympia 1975 (reeditat i	J Rosa perduda 1992
	digitalitzat per Picap 2008)	J Cançons per la Trapa 1994
J	Lluita i compromís 1976	J Ovidi Montllor... per sempre 1995
J	De manars i garrotades 1977 (publicat	J No nos moverán (recuerdos de una
	per Edigsa , ^[21] i compost per poemes musicats	transició)
	de Joan Salvat-Papasseit i de Vicent Andrés	J Ovidi Montllor. Antologia 1995
		J 20 anys de vacances. 20 cançons (2015)

OVIDI MONTLLOR: poemes i cançons

HOMENATGE A TERESA

Com un record d'infantesa
sempre recordaré
a la Teresa,
ballant el vals.

Potser fou l'últim fet
amb algú que estimés
abans que un bombardeig
la tornés boja.

Tots els xiquets la seguíem
i en un solar apartat ens instruïem
al seu voltant.

Mig descabellonada
ens mostrava les cuixes
i ens donava lliçons
d'anatomia.

Ella ens va dir d'on veníem.
I que els reis de l'Orient
no existien.
Ni llops ni esperits.

Ens parlava de l'amor
com la cosa més Bonica
i preciosa.
Sense pecats.

Ens ensenyà a ballar
a cantar i a estimar.
D'això ella era
la que més sabia.

Amb una floreta al seu cap
i un mocador negre al coll
i faldes llargues
i un cigarret.

Vas ser la riota dels grans,
i la mestra més volguda

dels infants.

Ara de gran comprenc
Tot el que per TU sent
i et llençe un homenatge
als quatre vents.

Com un record d'infantesa
sempre et recordaré a tu,
Teresa,
ballant el vals.

LA CANÇÓ DEL CANSAT

A Joan Fuster

Em va tocar tocant Mediterrani.
Per barret Pirineus, i una llesqueta.
Per sabata Oriola d'estranguis.
I per cor duc a Alcoi, la terreta.

Per senyera, senyors, quatre barres.
Per idioma, i senyores, català.
Per condició, senyors, sense terres.
Per idea, i senyores, esquerrà.

Queda clara, per tant, per a tothom,
la meua carta de naturalesa.
No és miracle, ni és un mal son;
m'ha tocat, i és la meua feblesa.

Quede clar, també, que són covards,
tots els qui obliden les arrels.
Seran branca d'empelt en altres prats.
I en la mort, rellogats dels estels.

És ben trist encara avui parlar,
i posar al seu lloc una història.
Fins ací ens heu fet arribar.
De tan grossa raó, naix la glòria.

I torne a repetir: sóc alcoià.
Tinc senyera on blau no hi ha.
Dic ben alt que parle català
i ho faig a la manera de València.

LA FERA FEROTGE

Per ordre de l'alcalde
es fa saber a tothom
que una fera ferotge
del parc s'escaparà.

Es prega a les senyores
compren força aliments
i no surten de casa
fins que torne el "bon temps".

Tot el que tinga cotxe
que fota el camp corrent,
i se'n vaja a la platja,
a la torre o als hotels.

L'Alcalde s'encarrega,
fent ús dels seus poders,
de la fera ferotge
deixar-la sense dents.

El que això no acompleixca
que no es queixe després
si per culpa la fera
ell rep algun torment.

Jo que no tinc ni casa,
ni cotxe, ni un carret
em vaig trobar aquell dia
la fera en el carrer.

Tremolant i mig mort:
-Ai Déu, redéu, la fera!
I en veure'm tan fotut
em va dir molt planera:

-Xicot, per què tremoles?
Jo no te'n menjaré.
-I doncs, per què t'escapes
del lloc que tens marcat?

-Vull parlar amb l'Alcalde
i dir-li que tinc fam,
que la gàbia és petita,
jo necessite espai.

Els guàrdies que la veuen
la volen atacar,
la fera es defensa,
no la deixen parlar.

Com són molts i ella és sola,
no pot i me l'estoven.
I emprenyats per la feina,
a la gàbia me la tornen.

Per ordre de l'Alcalde
es fa saber tothom
que la fera ferotge
ja no ens traurà la son.

I gràcies a la força
no ha passat res de nou,
tot és normal i "maco"
i el poble resta en pau.

PERQUÈ VULL!

Plovia, aquell dia, Perquè vull!
Perquè tinc ganes que plugués!
Sortia ella de casa. Perquè vull!
Perquè tinc ganes que sortís!
Tenia jo un paraigua. Perquè vull!
Perquè tinc ganes de tenir!
Vaig dir-li de tapar-la. Perquè vull!
Perquè tinc ganes d'ajudar!
Va dir-me: Encantada! Perquè vull!
Perquè tinc ganes d'encantar!
Va arrapar-se a mi. Perquè vull!
perquè tinc ganes d'estimar!
Vam viure un món preciós. Perquè vull!
perquè tinc ja ganes de viure!
Després varem parlar. Perquè vull!
Perquè tinc ganes de parlar!
Vam volar pel món. Perquè vull!
perquè tinc ganes de volar!
Vam sentir un món nou. Perquè vull!
Perquè no m'agrada aquest!
I el vam veure millor. Perquè vull!
Perquè se que és millor!
Vam menjar el més bo. Perquè vull!
Perquè se que es pot menjar!
Vam viure amb gent molt bona. Perquè
vull!
Perquè estic tip del contrari!
Tot era meravella. Perquè vull!
Perquè estic fart de fàstics!
Tot era de tothom. Perquè vull!
Perquè tot és de tots!
Acabe la cançó. Perquè vull!
Tot comença en un mateix.

VA COM VA

A tu t'emprenya molt que jo et tingui mania.
Va com va.

A mi m'emprenya molt que tu vagis fent cria.
Va com va.

A tu t'han dit preciós, a mi m'han dit tu calla.
Va com va.

I jo no vull callar mentre tu tens la tralla.

Va com va.

Va com va.

A tu t'han dibuixat, jo trenque la ploma.

Va com va.

A mi m'han fet ple d'odi, a tu t'han fet de goma.

Va com va.

A tu t'han dat l'herència, a mi m'han dat la vida.

Va com va.

A mi em toca lluitar, a tu prendre la mida.

Va com va.

Va com va.

Si jo no tinc per mi, si tu no en tens mai prou.

Va com va.

I ets tu qui reps de mi, jo de tu cobre un sou.

Va com va.

Si jo ja m'he cansat d'anar vivint dient
el va com va,

pensa que sols diré fins que més no podré:

Va com vull. Com volem.

Si jo ja m'he cansat d'anar vivint dient
el va com va,

pensa que sols diré fins que més no podré:

Va com vull. Com volem.

LA SAMARRETA

Jo sóc fill de família molt humil,
tan humil que d'una cortina vella
una samarreta en feren. Vermella.

D'ençà, per aquesta samarreta,
no he pogut caminar ja per la dreta.
He hagut d'anar contracorrent
perquè jo no sé què passa
que tothom que el ve de cara porta el cap
topant de terra.

D'ençà, per aquesta samarreta
no he pogut sortir al carrer,
ni treballar al meu ofici, fer de ferrer.
He hagut de en el camp guanyar jornals,
ai, si la gent ja no em veia,
jo treballava amb la corbella.

I dintre de tots els mals,
sé treballar amb dues coses:
amb el martell i la corbella.
Gairebé no comprenc perquè la gent
quan em veia pel carrer
em cridava: Progressiste!
Jo crec que tot això era promogut pel seu despiste.

Potser un altre en les meves
circumstàncies
ja hagués canviat de samarreta.
Però jo que m'hi trobe molt bé amb ella,
perquè abriga, me l'estime,
i li pregue que no se me faça vella.

SAGETA DE FOC

Hi ha un home a la presó
dels que avançaven.
JUNTEU-VOS!
Traieu-li l'embaràs, que li oprimeix les
mans.
Perquè faci camí.

ELS AMANTS (de Vicenç Andrés Estellés)

No hi havia a València dos amants com nosaltres.

Feroçment ens amàvem des del matí a la nit.
Tot ho recorde mentre vas estenent la roba.
Han passat anys, molts anys; han passat moltes coses.
De sobte encara em pren aquell vent o l'amor
i rodolem per terra entre abraços i besos.

No comprenem l'amor com un costum amable,
com un costum pacífic de compliment i teles.
Es desperta, de sobte, com un vell huracà,
i ens tomba en terra els dos, ens ajunta, ens empeny.
Jo desitjava, a voltes, un amor educat
i en marxa el tocadiscos, negligentment besant-te,
ara un muscle i després el peçó d'una orella.

El nostre amor és un amor brusc i salvatge,
i tenim l'enyorança amarga de la terra,
d'anar a rebolcons entre besos i arraps.
Què voleu que hi faça! Elemental, ja ho sé.
Ignorem el Petrarca i ignorem moltes coses.
'Les Estances' de Riba i les 'Rimas' de Bécquer.
Després, tombats en terra de qualsevol manera,
comprenem que som bàrbars, i que això no deu ser,
que no estem en l'edat, i tot això i allò.

No hi havia a València dos amants com nosaltres,
car d'amants com nosaltres en són parits ben pocs.

DÓNA'M LA MÀ (de Joan Salvat-Papasseit)

Dóna'm la mà que anirem per la riba
ben a la vora del mar
bategant,
tindrem la mida de totes les coses
només en dir-nos que ens seguim amant.

Les barques llunyes i les de la sorra
prendran un aire fidel i discret,
no ens miraran;
miraran noves rutes
amb l'esguard lent del copsador distret.

Dóna'm la mà i arrecera la galta
sobre el meu pit, i no temis ningú.
I les palmeres ens donaran ombra.
I les gavines sota el sol que lluu

ens portaran la salaborr que amara,
a l'amor, tota cosa prop del mar:
i jo, aleshores, besaré ta galta;
i la besada ens durà el joc d'amar.

Dóna'm la mà que anirem per la riba
ben a la vora del mar
bategant;
tindrem la mida de totes les coses
només en dir-nos que ens seguim amant.